

ข่าว เศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

โทร. 0-2628-2847 โทรสาร 0-2628-2846 www.nesdb.go.th e-mail : pr@nesdb.go.th

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรกับอนาคตการพัฒนาประเทศ

เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จัดสัมมนา เรื่อง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรกับอนาคตการพัฒนาประเทศ ขึ้น ณ คอนเวนชันเซ็นเตอร์ เอ ๑ โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์ แอท เซ็นทรัลเวิลด์ โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา ประมาณ ๕๐๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิชาการ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิ และสื่อมวลชน

นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวเปิดการสัมมนาว่า ในปี ๒๕๘๓ ผู้สูงอายุไทยจะมีจำนวนสูงถึง ๒๐.๕ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๒ ของประชากรทั้งหมด ขณะที่วัยแรงงานลดลงเหลือเพียง ๓๕.๑๘ ล้านคน จากปี ๒๕๕๓ ที่มีจำนวน ๔๒.๗ ล้านคน จำนวนวัยแรงงานที่ลดลงดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อภาระการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ และอาจจะส่งผลกระทบต่อภาระทางการคลังในอนาคต ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการสนับสนุนของคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและแผนประชากร สศช. ซึ่งมีนายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ เป็นประธาน จึงได้วางกรอบแนวคิดแผนประชากรในการพัฒนาประเทศระยะยาว ๒๐ ปี ขึ้น ซึ่งขณะนี้ สำนักงานฯ อยู่ระหว่างเตรียมเสนอกรอบแนวคิดแผนประชากรฯ ระยะยาว ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งในขั้นต่อไป สำนักงานฯ จะนำกรอบแนวคิดฯ ดังกล่าว มาจัดทำรายละเอียดของแผนประชากร

ดังนั้น โจทย์ของการสัมมนาในวันนี้ คือเราจะร่วมกันกำหนดอนาคตและขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างไร ภายใต้ความท้าทายจากโครงสร้างประชากรไทยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญใน ๒ เรื่อง ได้แก่ การสื่อสารให้สังคม ได้รับรู้และเข้าใจถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร และร่วมกันเผยแพร่ให้สังคมไทยตระหนักรู้ ถึงความจำเป็นที่ต้อง

เตรียมพร้อมรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และการรับฟังข้อเสนอแนะจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อนำไปจัดทำรายละเอียดของแผนประชากรฯ ระยะยาว ต่อไป

นายคาสปาร์ ฟ็อค ผู้แทนกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย ได้กล่าวถึงการดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปันผล ประชากร และบทบาทของ UNFPA ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ด้านประชากร

หลังจากนั้น เป็นการอภิปรายนำเสนอองค์ความรู้ ข้อค้นพบ จากงานวิจัย และบทเรียนจากต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง ทางโครงสร้างประชากรไทยกับอาเซียน และผลกระทบในแง่มุมต่างๆ โดยมี นางชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย และมีผู้นำเสนอองค์ความรู้และข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัย จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่

รศ.ดร. วาสนา อิ่มเอม ผู้ช่วยผู้แทน กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ประจำ ประเทศไทย เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ประชากร : ไทยกับประเทศอาเซียน” ประชากร อาเซียนมีรูปแบบและโครงสร้างทางประชากร ที่แตกต่างกันอย่างมาก โดยสิงคโปร์ ไทย มีโครงสร้าง ประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วและกำลังจะเผชิญ กับการขาดแคลนวัยแรงงานในอนาคต และประเทศ

ไทยจะเป็นประเทศแรกในอาเซียนที่อัตราการเติบโตของประชากรติดลบ โดยจะเริ่มลดลงตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๒๕-๒๐๓๐ ขณะที่ ฟิลิปปินส์ ลาว กัมพูชา มากกว่าหนึ่งในสามของประชากรยังอยู่ในวัย ๑๐-๒๔ ปี ดังนั้น ลักษณะการผสมผสานของโครงสร้างประชากรในภูมิภาคอาเซียนที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงเป็น ทั้งโอกาสและข้อท้าทายสำหรับประเทศไทย

รศ.ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา คณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม” การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างประชากรเป็นสังคมผู้สูงอายุ ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยในทุกระดับ โดยเฉพาะกำลังแรงงานใน ตลาดแรงงาน ที่จะหดตัวอย่างมากในอนาคต และส่งผลกระทบต่อศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของ ประเทศ เนื่องจากกำลังแรงงานเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตในการสร้างผลผลิตและรายได้ของประเทศ จึง จำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมรับมือในทุกระดับ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว พื้นที่ และภาครัฐ

ผศ.ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง “ไลฟ์สไตล์ แผนการดำเนินชีวิต กับแนวคิดการมีบุตรของคนเจนเอเรชันวาย” ประชากรเจนเอเรชันวาย มีสัดส่วนถึง ๒๗% ของประชากรไทยทั้งหมด และเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญสูงต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เนื่องจากอยู่ในช่วงวัยเจริญพันธุ์ และเป็นกลุ่มวัยแรงงาน ซึ่งต่อไปจะเป็นทั้งผู้สร้างประชากรรุ่นใหม่ๆ และดูแล ประชากรวัยชราที่มีสัดส่วนสูงขึ้นไป ดังนั้น รูปแบบการดำเนินชีวิตของคน Gen Y ที่มีความเป็นอิสระ ส่วนตัวสูง เน้นความสำเร็จด้านการเรียน การงาน การมีทรัพย์สิน ทำให้ชะลอการแต่งงาน ลดการมีบุตรลง ซึ่งกิจกรรม ที่มีมากในช่วงอายุ ๒๕-๓๕ ปี ทำให้ลดทอนระยะเวลาการเจริญพันธุ์ของคนกลุ่มนี้

ช่วงสุดท้ายของการสัมมนา นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ ประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและแผนประชากร สศช. แสดงปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ประชากรกับอนาคตการพัฒนาประเทศ” ว่าประเทศไทยได้เข้าสู่ การเป็นสังคมสูงวัย จากสัดส่วนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงาน เริ่มลดลง ประชากรวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประเทศ ยังมีระดับรายได้ระดับปานกลาง จึงเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโต และการพัฒนาประเทศในอนาคต การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ประชากร จะก่อให้เกิดความท้าทายที่สำคัญ ทั้งศักยภาพการ เติบโตของประเทศที่ชะลอตัว เนื่องจากกำลังแรงงานที่ลดลง

ซึ่งจำเป็นต้องทดแทนด้วยคุณภาพของประชากร การออมครัวเรือนที่มีไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนความ มั่นคงทางการเงินของครอบครัวไทย และความอยู่เย็นเป็นสุขของครอบครัวไทย โดยเฉพาะปฏิสัมพันธ์ ของครอบครัวที่ลดหายไป รวมถึงทัศนคติและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นเจนเนอเรชันวาย ที่ชะลอ การแต่งงาน และมีบุตรที่มีผลต่ออัตราเจริญพันธุ์ของไทยในอนาคต

ความท้าทายดังกล่าว จึงนำไปสู่บทสรุปของการวางกรอบแนวคิดทิศทางนโยบายประชากรในการ พัฒนาประเทศระยะยาว ๒๐ ปี ที่ครอบคลุม ๓ ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพประชากรไทย ให้สนับสนุนต่อการเจริญเติบโตของประเทศที่เพียงพอ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและหลักประกัน ทางสังคมให้กับประชากรไทย และการสร้างอายุที่มีสุขให้กับครอบครัวไทย ซึ่งในขั้นต่อไปจะต้องมี การจัดทำรายละเอียดของแผน ที่ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการศึกษา วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลองค์ความรู้ที่ทันกับ การเปลี่ยนแปลงมารองรับ เพื่อให้สามารถนำ ความรู้ ข้อค้นพบมาใช้ประโยชน์ในการกำหนด รายละเอียดมาตรการได้อย่างรอบคอบ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ

ทั้งนี้ ความเห็น ข้อเสนอแนะ ที่ได้รับ จากการสัมมนา จะเป็นประเด็นที่เป็นประโยชน์

ต่อการจัดทำรายละเอียดของแผนประชากรในการพัฒนาประเทศระยะยาว ๒๐ ปี เพื่อให้แผนประชากรฯ ดังกล่าว เป็นแผนที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกำหนดอนาคตประเทศ เพื่อรับมือกับ ความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรที่จะเกิดขึ้นอย่างแท้จริง
